

LAUSUNNON ANTAMINEN KUNTARAKENNELAIN MUUTTAMISESTA

Khall 79 §

Kuntarakenneuudistusta ohjaava laki on tullut voimaan ajankohdasta 1.17.2014 lukien. Lakiin lisättiin säännökset kuntien selvitysvelvollisuudesta, selvityspeniteista ja niistä poikkeamisesta sekä muutettiin kuntien yhdistymisen taloudellista tukea koskevia säännöksiä.

Pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen syksyllä 2013 päättämän rakennepoliittisen ohjelman aluekehityksen kannalta keskeisten kaupunkiseutujen yhdyskuntarakenteen eheyden, alueen elinvoimaisuuden kehittämisen ja palvelujen tehokkaan järjestämisen turvaamiseksi on valmistellaan kuntarakennelain täydennys. Tällä lisätään perustuslain asettamien reunaehtojen mukaisesti kuntien yhdistymistä koskevaa valtioneuvoston toimivaltaa kuntarakennelain 4 d §:n 3 mom:ssa tarkoitulla yhtenäisellä työssä- tai yhdyskuntarakenteella. Valtioneuvoston toimivallan lisääminen rajoitetaan selkeillä reunaehdoilla ja alueen asukkaiden enemmistön tahtotilan sitomisella. Toimivallan käyttö rajoitettaisiin tilanteisiin, joissa kuntarakennelain tavoitteet eivät ole toteutettavissa vapaaehtoisesti.

Rakennepoliittisen ohjelman linjauksen perusteella on valmisteltu luonnos hallituksen esitykseksi kuntarakennelain muuttamisesta. Valtiovarainministeriö on pyytänyt kunnilta ja muilta viranomaisilta laaditusta lakiluonnoksesta ja on pyytänyt kannanottoa erityisesti seuraavista kysymyksistä:

- *kaupunkiperusteista
- *menettelystä
- *valtioneuvoston päätösvallan rajoista
- *vaikutusarvioinnista

Lausunnot on pyydetty toimittamaan valtiovarainministeriölle viimeistään 31.3.2014 sähköpostitse osoitteeseen valtiovarainministeriö (at)vm.fi

Liiteaineistossa on hallituksen esitysluonnos eduskunnalle laiksi kuntarakennelain muuttamiseksi.

Ehdotus:

Kunnanhallitus päättää antaa kuntarakennelain muuttamista koskevas- ta lakiluonnoksesta seuraavan lausunnon:

Vapaaehtoinen kuntajakoselvitys Porin kaupunkiseudulla

Porin kaupunkiseudulla aloitettiin elokuulla 2013 ajankohdasta 1.7.2013 voimaan tulleen kuntarakennelain perusteella kuntien yhteisellä päätöksellä kuntajakoselvitysprosessi, jossa selvitetään edellytykset voimassaolevan kuntajaotuksen muuttamiseksi ja yhdistymisselvityksen

Pöytäkirjantarkastajien nimikirjaimet			
	Lautakunta	Hallitus	Valtuusto

laatumiseksi kymmenen kunnan kesken. Tämä selvitys etenee aikataulullisesti niin, että selvitystyön II vaihe saadaan päätökseen ja kuntien johtopäätösten arviointiin jatkotoimien osalta toukokuu-kesäkuun vaihteeseen 2014 mennessä. Kesäkuukausien jälkeen selvitystyöhön osallistuneet kunnat tulevat valtuustojensa harkinnallista päätösvaltaa käyttämällä ratkaisemaan etenevätkö kunnat selvitystyön loppuvaiheisiin eli yhdistymisselvityksen ja tätä seuraavan yhdistymissopimuksen valmisteluun. Kaupunkiseudun käynnistämä selvitystyö on syntynyt kuntien yhteisen vapaan tahdonmuodostuksen ja kuntarakennelain sisältämien kriteeristö-velvoitteiden täyttymisen pohjalta.

Kun ottaa huomioon valmisteilla olevat kuntien käynnistämät selvitysprosessit ja vain runsas puolivuotta sitten voimaan tulleen kuntarakennelain, niin tuntuu varsin oudolta, että lakia ollaan muuttamassa jo tässä vaiheessa. Tämä ei mielestämme anna lainsäädäntövalmistelusta eikä säädännäisten normien luotettavuudesta tai niiden pysyvyydestä erityisen uskottavaa kuvaa. Täydennysmuutos kuntarakennelakiin hämmentää voimaan saatetun kuntarakennelain tarkoittamaa kuntajakoselvityksen laadintaa ja sen pohjalta tehtävien johtopäätösten arviointia. Vapaaehtoisesti liikkeelle saatetulle selvitysprosessille tulee taa-ta kaikkalainen työrauha, jonka mahdollisuuden antaa tässä tarkoitettuista muutoksista vapaa kuntarakennelaki ja kunnallisen itsehallinnon lausuttu perusmaksimi kunnanvaltuuston itsenäisestä roolista oman kuntayhdyskunnan tulevaisuuden muutoksia koskevissa asioissa.

Lakiluonnos ja perustuslaki ja valtioneuvoston toimivalta

Kunnallisen itsehallinnon perusyttimeen kuuluu se, että kunnan hallinto perustuu kunnan asukkaitten itsehallintoon (PL 121 §) ja kuntajakoa voidaan muuttaa asianomaisen lain säädöksiä muuttamalla. Kunnallisella itsehallinnolla ei kuitenkaan ole säädössuojaa kuntajaon muutoksille. Kuntarakennelaissa säädetään erikseen kuntien yhdistymisestä, jossa pääsääntönä on, että kuntien yhdistymisen tulee perustua paikallisyhteisöjen vapaaehtoisuuteen eli kuntien esitykseen. Parhaat tulokset saadaan kuntien oman aktiivisuuden ja aloitteellisuuden kautta ei luonnokseen sisältyvän suomalaiselle demokratiakäsitykselle vieraan ja hallinnollisesti muodolliseksi rakennetun alueellisen äänestysmenettelyn kautta, joka yhdistettynä suunniteltuun valtioneuvoston toimivallan laajentamiseen muodostaa mitä ilmeisimmän ristiriidan perustuslain hen-gen ja kirjaimen kanssa. Valtioneuvoston toimivallan lisääminen esitetyllä tavalla ei ole missään nimessä linjassa julkilausutun kunnallisen itsehallinnon perusajatuksen eikä kuntalaisen oman vapaan tahdonilmauksen kanssa. Tietoisuus valtioneuvoston toimivallan laajennuksesta ja tähän kytkeytyvästä hallinnollisesta menettelystä eivät voi olla häiritsemättä alun perin aidoksi tarkoitettua kuntajakoselvitystä.

Vaikutusten arvioinnista

Pöytäkirjantarkastajien nimikirjaimet			
	Lautakunta	Hallitus	Valtuusto

Porin kaupunkiseudun kuten myös minkä tahansa kaupunkiseudun tavoitteena on toiminnalliseen kokonaisuuteen tähtäävä elinvoimainen ja vahva peruskunta. Kunnan tulee kuntarakennelain mukaan muodostua työssäkäyntialueesta tai muusta sellaisesta kokonaisuudesta, jolla on taloudelliset ja henkilöstövoimavaroihin pohjautuvat edellytykset vastata palvelujen järjestämisestä ja rahoituksesta. Muutosesityksen keskeisinä tavoitteina on kilpailukyvyyn ja elinvoiman vahvistaminen, yhdyskuntarakenteen hallinnan sekä maankäytön, asumisen ja liikenteen suunnittelun edistäminen niillä kaupunkiseuduilla, jotka ovat asukkaitten, asioinnin sekä palvelujen käytön kannalta yhtenäisiä.

Seutujen elinvoimaisuuden näkökulmasta ratkaisevaa on jatkossa se, miten kuntalaisten arkipäivä ja sen sujuvuus toimii. Tämän sujuvuuden keskeisinä kulmakivinä tulee olemaan se, miten kaupunkiseudut kykenevät muodostamaan yhtenäisen toiminnallisen kokonaisuuden maankäytön, asumisen ja liikenteen osalta. Yhdyskuntarakenteelliset vaikutukset eivät näy heti, vaan vaikutukset ja muutokset vaativat pidemmän aikavälin tarkastelujakson. Sama pätee myös kuntaliitosten palvelutuotantoon liittyvistä vaikutuksista. On myös muistettava se, että osa vaikutuksista ei ole sidoksissa kuntajaotuksen uudistamiseen, vaan ne ovat saavutettavissa monilta osin ilman kuntarakenteellisia uudistuksia. Kunnalliseen demokratiaan liittyvät kuntalaisten huolet kuntaliitostilanteissa heidän ja päättäjien välisestä etäisyyden kasvamisesta ja päätösvalan siirtymisestä etäämmäksi ovat oikeutettuja. Asukkaitten vaikutusmahdollisuuksien toteutuminen, ihmisen äänen kuuluminen ja kunnallisen demokratian toimivuus eivät saa jäädä näennäisdemokraattiseksi lausumiksi uusia toiminnallisia kokonaisuuksia rakennettaessa.

Lopuksi

Luvian kunta ei näe tarvetta esitetulle kuntarakennelain muutokselle. Voimassa oleva kuntarakennelain mukaan kuntien pakkoliitos on mahdollinen taloudellisesti erittäin vaikeassa asemassa olevien kriisikuntien kohdalla tai erityisen kuntajakoselvityksen perusteella, jos kunnallisessa kansanäänestyksessä kyseisen kunnan enemmistö niin tahtoo ja sitä puoltaa. Tätä taustaa vasten valtiovarainministeriössä valmisteltu kuntarakennelain muutos ei ole perusteena palvelujen turvaamisen välttämättömyyskriteeri eikä se näin muodoin täytä lain mukaisia demokraatiaedellytyksiä.

Päätös:

Hyväksyttiin.

Pöytäkirjantarkastajien nimikirjaimet			
	Lautakunta	Hallitus	Valtuusto